

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocialno glasilo.

Štev. 33.

V Ljubljani, v petek 14. avgusta 1903.

Letnik VIII.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrt leta 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo: rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani Stari trg šte. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

O revščini kmečkega stanu in kako mu pomagati na noge.

(Govor, katerega je imel kranjski kapelan č. g. Fr. Pengov v izobraževalnem društvu v Šmartinu pri Kranju.)

Da šmartinsko katol. slov. izobraževalno društvo ne obstoji samo po imenu, ampak da si prizadeva tudi vestno izpolnjevati svojo nalogo, nam kaže živo zanimanje njegovih udov pri predavanju v nedeljo 10. vel. srpana. Predaval je kranjski kapelan č. g. Franc Pengov o pomenu združništva v obče in nekaterih združnih strokah, ki imajo pomen za našo okolico, posebej. Glavne misli predavanja so bile te le:

Težave, biti v naših časih kmetovalec, ni treba se dokazovati; predobro je čutimo sami. Našo bedo nam odkrivajo zemljiške knjige, proizvodnjejo jo pa različne okoliščine: nizke cene poljskih pridelkov, ki jih ne narekuje kmet-prodajalec, kateri ima edino pravico do tega, ampak veliki barantači, ponajvečkrat iz sorodstva Abrahamovega, ki so pa podedovali od njega vse drugo, le njegovega duha ne. Živa slika, kako se nam slabo godi, so naše večje železniške postaje na eni, in pa razna morska pristanišča na drugi strani.

Orjaški parni brodovi zalivajo Evropo z ameriško žitno konkurenco, v zameno pa pošiljamo nazaj sto tisoče človeških bitij, ki se bledih obrazov in solznih oči poslavljajo od rodne grude, katera jim ni mogla dati koščka kruha. Je še cela kopica drugih vzrokov naše nesreče: preveliki davki, direktni (zemljiški in hišni) in indirektni, ki se ne ozirajo dovolj na davčno moč kmetovalčev, ampak kratkomalo predpisujejo kmetu gotov donesek, dalje ogromno vojaško breme (militarizem), državni dolgovi, ki se veselo delajo naprej brez vednosti, kdaj bodo plačani, velike dote na kmetih, premajhno hrepenenje kmetijstva po strokovni izomiki, pa tudi pre-

majhna priložnost, ki jo ima kmetič v ta namen. Krvavo pogrešamo pred vsem zimskih kmetijskih šol, ki bi trpele po dve leti in se vršile samo kakih 5—6 zimskih mesecev. Zimske kmetijske šole izpodrivajo po vseh kmetijsko naprednih deželah celoletne kmetijske tečaje. Zato je popolno opravičeno naše hrepenenje in klic: Dajte nam Gorenjcem že vendar zimsko kmetijsko šolo, ki jo potrebujemo kot otroci materinega mleka.

O nesrečnikih, ki z alkoholom spravljajo svojce na kant, časni in večni, niti ne govorimo. Deloma smo res sami krivi svojega žalostnega stanja, skoro še več pa so zakrivali drugi.

Leto 1848. nam je prineslo svobodo. Svoboda, prostost — krasna je ta beseda! Le malo je bilo duhovitih mislecev, ki so že pred pol stoletjem svarili ljudstvo pred to zapeljivo morsko deklico in rekli: Delo, na pol storjeno, je le slabo storjeno. Liberalci, to se pravi oni ljudje, ki vedno povdarjajo kot svoje geslo: „Vsak lepo zase, Bog pa za nobenega!“ ta liberalizem je pač navidezno odpravil tlako in desetino ter upijal svet z obojno pijačo nebrzdane svobode, a je tirjala že toliko krvi in človeških žrtev. Toda, ali smo dandanes kmetje in mali obrtniki v resnici prosti, svobodni, ali nas ne tlačijo najhujša odvisnost v gospodarskem, političnem in Bog ve, v kakšnem še drugem oziru, odvisnost od gospodarsko močnejših, od bogatinov? In mesto desetine, ali re plačujemo danes v resnici petkratne desetine v denarju in krvi, deloma državi, deloma pa drugim stanovom, ki na naše stroške lepo v izobilju žive, ali ne plačujemo uradnikov raznih vrst, ki vedno kriče po zvišanju plač, raznih prekupcev itd., ki si na naš račun stavijo krasne palače in nas potem za plačilo, da smo jim pomagali na noge, še davijo, če si hočemo kaj pomagati, po svojih brezvestnih zastopnikih v državnem in deželnem zboru?

Da, majhna napaka v gospodarski politiki pri „oprostitvi“ kmetijstva, katera bi bila imela lahko tako blagodejne posledice (oprostitev naša namreč), ta majhna napaka, je bila dovolj, da je v primeroma kratkem času napravila velikansko zmešnjavo in opustošenje. Majhna iskrica, pravi pogovor, napravi velik požar. Ta požig se je dobesedno izvrševal nad našim kmetijstvom od leta 1848. sem. Liberalizem je samo nekaj prodril in odpravil, postavil in dal pa ni zato nič, postavil nas je iz slabe kože popolnoma pod kap. Saj je tudi dandanes to njegova glavna lastnost, da uničuje in podira, oziroma se kot vrl sokolaš postavlja na glavo in pije, krepko pije v rešitev domačije, a za kaj bolj pozitivnega ga pridobiti, ni mogoče.

Odkod pomoči iz naše nesreče?

Možje! Naši pradedje niso živeli tako vsak zase, kakor živimo mi, sicer bi bilo Slovanstva nemara že davno konec. Živeli so skupno v zadrukah. O njihovi uredbi in blagoslova polnem vplivu na naše pradede pišejo krasno dr. Krekove „Črne bukve kmečkega stanu“ (str. 179—196). To knjigo bi moralo imeti vsako izobraževalno društvo. Kaj so koristile te zadruge našim jugoslovanskim prednikom, ti prekrasni cvetovi krščanske omike, te čarobne priče jugoslovanske gospodarske trdnosti, nad kojih grobovi, izkopanih od liberalizma, se nam utrinja solza grenke žalosti in sočutja!

1. Uboštvu in proletarstvu so bile te zadruge najtrdnjše jez. Doma delavnim članom so dajale vsega, kar so potrebovali za življenje. In če je kdo odšel od doma, je ostal še zadružnik. Ako je mogel, je pošiljal kaj malega od svojega zaslužka zadrugi in tako je do smrti vedno vedel kam domu.

2. Staro slovansko načelo, da mora mož preživljati svojo ženo, je zabranjevalo velike dote, ki so sedaj vdomečene pri nas.

3. Zadruge so obvarovale posamnika osamljenosti. „Gorje samemu! zakaj če pade, ga nima,

Na prenočišču.

(Ruski spisal Anton Čehov.)

(Konec.)

Ilovajska je vstala, približala se Liharevu in ga nepremično motrila. Soditi po solzah, ki so se mu bliščale na trepalnicah, po tresočem, strastnem glasu in rdečici njegovih lic, je bilo jasno, da se ne pogovarja o ženskah slučajno, vsak dan. Bile so predmet njegove nove ekstaze, ali kakor je sam rekel, njegove nove vere! Prvič v življenju je videla Ilovajska pred seboj človeka v ekstazi, v goreči veri . . . Njegovo kretanje in živahne, blisketajoče oči so ji ga delale nerazumljivega, sanjavega, toda v ognju njegovih oči, v njegovi govorici, v kretanju celega života je bilo toliko lepote, da je stala brez njim nehote ko začarana, da mu je presenečeno zrla v obraz . . .

„No, govoriva na primer o moji materi“, je pristavil, stegnivši nekako proseče proti njej roke. Zastrupil sem ji življenje, po njenem mišljenju osramotil rod Liharevov — toliko hudega je pretrpela od mene, kakor od najhujšega sovražnika — in kaj je posledica tega? — Bratje ji dajejo pičle krajcarje, da bi jih imela za maše in pravne molitve, ona pa obtežuje svoj verski

čut, nabira ta drobiž in ga pošilja svojemu izgubljenemu sinu Grigoriju. Take malenkosti bolj vzgajajo in blaže dušo, nego vse teorije in učene besede o 35000 vrstah! Lahko bi vam navedel tisoč takih vzgledov! No, misliva na vas same! Zunaj divja neurje, temna noč je, vi pa se peljete k svojemu očetu in bratu, hoteč ju o praznikih ogreti s svojo ljubeznijo, čeprav onadva na vas morebiti ne mislita, sta vas pozabila. In pravim vam, kakor hitro bote kakega človeka vzljubili, mu bote sledili celo na severni tečaj. Kaj ne, da mu bote?“

„Seveda, če . . . če ga bom ljubila.“

„Tako je!“ je vskliknil Liharev veselo in udaril z ного. „Za Boga, ali sem vesel, da sem se seznanil z vami! Jaz imam že tako srečo, da se vedno snidem z izvrstnimi ljudmi. Vsak dan spoznavam osebe, za katere bi skoro dal življenje. Na svetu je vendar več dobrih ko hudih ljudi! Poglejte no, kako odkritosrčno in prijazno sva se pogovarjala, kakor bi se že sto let poznala. Dogaja se, rečem vam, da se morebiti kdo deset let trudi, molči, svojo notranjost skriva pred prijatelji in soprogo, potem pa slučajno naleti v železniškem vozu na kakega kadeta in temu odkrije vso dušo. Prvič vas imam čast videti, pa sem se vam izpovedal tako natanko, kakor še nikomur dosedaj. Kako je to?“

Veselo smehljaše in mencaje z rokami je korakal Liharev po sobi gor in dol in zopet začel o ženskah. Med tem je zazvonilo k jutranji službi božji.

„Moj Bog“, je zaklicala Saša, „ne pusti mi spati s svojimi govori.“

„Oh res!“ se je spomnil Liharev. „Odpusti ljubica. Zaspi, zaspi . . . Razven nje imam še dva dečka“, je šepetal. „Onadva sta pri stricu, gospica, ta pa ne more biti en dan brez očeta. Res da trpi in mrmra, pa se me vendar drži ko muha medu. Gospica, začel sem blebetati, vam bi pa izvestno boljše delo, ko bi malo zaspali. Ako dovolite, vam naredim ležišče.“

Ne da bi počakal dovoljenja, je potresel mokri plašč in ga razgrnil po klopi, obrnivši krzno na vnanjo stran, potem je zbral razmetane rute in ovoje in položil zvito suknjo na klop za vzglavje. Vse to je delal tiho, s hlapčevskim spoštovanjem, kakor bi ne imel v rokah ženske obleke, ampak črepinje svetih posod. Cela postava je izražala zavest neke krivde, nekaj sramovalnega, kakor bi se v navzočnosti nežne gospodične sramoval svoje rasti in moči . . . Ko se je gospodična Ilovajska vlegla k počitku, je ugasnil luč in se vsedel na klop k peči . . .

„Tako je, gospica, tako . . .“ je šepetal prižigajoč si cigareto in izpuščajoč oblačke dima

da bi ga vzdignil*. Te besede so v družboslovju temeljna resnica. Osamljenost, sebičnost, obup, krutost, npravna propalost — so si v zvezi. V zadruzi je dobil vsak sveta v dvomu, tolažbe v žalosti, pomoči v nesreči.

4. Zato je v zadrugah tudi cvetela npravnost. To nam priča število hudodelstev, ki je bilo pred desetletji med Jugostovani razmeroma mnogo manjše, kot pa v drugih deželah. Sedaj je drugače.

5. Kar je zadruga potrebovala, je pridelala doma, ali vsaj v domači deželi. Razvilo se je polagoma umetelno vezenje in pletenje, ki še sedaj vzbuja občudovanje po svetu.

6. Pravd je bilo mnogo manj. Vzajemnost je premagovala prepire. Zato so pa tudi dobro živeli po zadrugah. Mesa in belega kruha ni manjkalo. Koliko se je prihranilo že pri skupnih poslopih in pri skupni Kuhinji! Gospodarstvo in gospodinjstvo je bilo mnogo ceneje in zadržnikom v gotovo korist.

7. Vse dolžnosti so se lažje in boljše izpolnovele v zadrugah, nego se sicer. Skupna molitev je zedinjala zadržnike pred Bogom, skupna požrtvovalnost glede na davke, na vojaščino, pred vladarjem in skupno delo pred svetom.

Za vse te lepe plodove slovanske natore je ublažila in oživljala Kristusova vera.

Kar je veljalo za naše prednamce, mar ne velja to tudi za sedanjost in bodočnost? Zgodba preteklih dni nam bodi učiteljica za sedanje življenje. Česar nam dandanes najbolj primanjkuje, to je stanovska samozavest in čut skupnosti. Naj je posamezni kmečki gospodar še tako izobražen, naj še tako umno seje in gnoji, ako ostanemo vsak zase in razcepljeni, se bližamo vsi skupaj neizogibnemu polomu; tudi za nas velja: božji mlini meljejo sicer počasi, a toliko bolj gotovo.

„Brez kalijeve soli in Tomaževe žlindre ni umnega gospodarstva!“ — tako kličejo že tisoči kmetov po drugih deželah. Toda kaj nam pomagajo za kmetijstvo vse tehniške pridobitve, kaj pomagajo kosilni, mlatilni in drugi stroji, ako pa nastavljajo na popolnoma zmešanem trgu cene pridelkov tako, da ne dobimo nazaj niti svojih pridelovalnih stroškov!

Posamezni kmet stoji sedanjemu gospodarskemu in pravnemu neredu popolnoma brez moči in orožja nasproti.

Le v skupnosti je moč! In kljub vsem žalostnim izkušnjam, ki jih doživljamo v našem kmetijstvu, deloma vsled nepoštenosti, deloma vsled nepremišljenosti nekaternikov, veliko pa tudi vsled divje gonje naših gospodarskih nasprotnikov, bogatih kapitalistov, si upam trditi in z veseljem trditi: Zavest skupnosti se mogočno vzbuja mej kmetovalci skoro cele zemlje Evrope in Amerike in tudi mej našimi slovenskimi stanovskimi sobraty, povsod prodirajo pionirji zadržne misli, v vse dežele raznašajo

orožje za gospodarski boj, stanovska zavest se zopet vzbuja, skupna stiska vodi do skupne obrambe in po deželah se razlega klic: „V edinosti je moč!“

Tudi naša vlada je dobila že malce vesti in čuti, je treba kaj storiti za kmečki stan, kajti če se podere ta steber, potem se poruši tudi orjaška zgradba cele države in pokopljejo v svojih razvalinah tudi one, ki imajo vlado v rokah. Zato imamo od lanskega leta sem sklenjeno v drž. zboru postaviti o stanovskih kmečkih zadrugah, ki naj bi bile za kmeta to, kar so obrtnike in trgovce trgovske in obrtne zbornice, t. j. zastopi naših interesov in priteženj v vsakem oziru. A da ta postava pride v veljavo v posameznih deželah, jo morajo skleniti preje še posamezni deželni zbori. Dokler pa misel in ideja stanovskih zadrž ne prodre v vse naše kmetijske sloje in ne postane skupna last kmetijstva, ne bo bolje, pa tudi pozneje še, po vpekljavi stanovskih zadrž bodo dragocena spopolnitev za mnoge gospodarske naloge „pridobitne in gospodarske zadržge“.

O teh zadrugah se danes marsikaj sliši, in sicer pri liberalcih samo slabe stvari, pri drugih pa, ki imajo kaj smisla za pravi blagor kmeta, pa marsikaj dobrega poleg par žalostnih izkušenj. O raznih posameznih vrstah gospodarskih zadrž: kreditnih, nakupovalnih, prodajalnih in proizvodnih zadrž se bo predavala tu še tekom leta obširneje. Naša pozornost se obrača danes posebej na eno vrsto proizvodnih zadrž, ki so, kakor uči izkušnja, ena najpriprostejših, pa tudi najdobitkonosnejših zadrž, in ki bi se vtegnila napraviti v naši okolici, namreč na zadržgo za ribanje in razpečevanje zelja na skupen račun. Saj imamo v naši bližini zemljo kot nalašč za ta pridelek. Zelje bogato obrodi po vaseh od Kranja do Loke, to bo: Trata, Suha, Virmaže, Sv. Duh, Stari Dvor, Žabnica, trojno Bitunje itd. Pred dvema letoma so si ustanovili tako zadržgo v Šmartnu ob Savi pod Ljubljano in so zribali in prodali iz te zadržge prvo leto 5, drugo leto pa 11 vagonov zelja in letos se bo ta množina najmanj potrojila. Seveda je to mogoče le, ako so pri roki vsi potrebni pripomočki. Posavci so si postavili, ko so videli krasni vspeh lanske zeljne kupčije, letos veliko skladišče (30 krat 8 m v svetlobi) in tekla bosta letos dva noža za ribanje in še navrtac za šore, te naprave, s katerimi si prihrani silno veliko časa in denarja pri ribanju zelja. Gospodarji, ki so sicer dobivali nekaj čez 400 kron za zeljni pridelek, s stržili lansko leto po 600 kron, torej za skoro 50 % več. Vsa naprava je silno priprosta. Ob gotovih dneh (dvakrat na teden) pripeljejo posestniki zrele zeljnate glave v skladišče. To skladišče ima 3 m široko in 30 m dolg napušč pri strehi za deževno vreme. Po vrsti zapeljejo vozove na veliko vozno tehtnico, kjer je zelje v trenutku natan-

čno stehtano. Nato se blago izloži, teža glav zapiše v knjige in tudi vsak posestnik dobi listek, na katerem je potrjena teža pripeljanega blaga. Zelje se potem zriba, skisa in prodaja. Ena najtežavnejših stvari je dobra prodaja zelja v tuje kraje. In ko ne bi bilo toliko koristne „Gospodarske Zveze“ v Ljubljani, bi bilo skupno razpečevanje zelja pri nas skoraj nemogoče. Znana prikazen v krogih pridelovalcev zelja je ta-le: Kmet prda trgovcu zelje, ta mu da na roko kake tolarje, drugo pa mu obljubi pozneje. Pride božič, pride svečnica in velika noč, in kmet še ne dobi vsega denarja za zelje. Nekaj prav navadnega je tudi, da se ljudem odtrga od zmenjega plačila za zelje, češ: kupčija je silno slaba, jaz tudi nisem dobil od trgovca v Trstu, kot sem mislil. Kako vse drugače je sedaj, od kar obstoji zeljarna v Šmartnu. Posestnik nima prav nobene skrbi, niti najmanjšega glihanja ni mu treba s pijačo gladiti pota do kupčije. Kadar dozori voz glav, jih poreže in pripelje v skupno skladišče. Če potrebuje denarja precej, dobi do $\frac{3}{4}$ vrednosti za oddelano zelje na roko, ostalo pa, ko se sklenejo računi, meseca prosinca ali svečana. Doslej so dobivali zadržni udje po 6 kron od 200 kg surovega zelja, ali od 100 glav tehtajočih po 2 kg, in še je preostajal dobiček. Sicer pa velja navadno cena po 4 K za 100 glav, ki pa tehtajo dostikrat veliko več nego 200 kg, že za krasno kupčijo.

Kar zadeva delavce je stvar urejena v Šmartnu pri Ljubljani tako, da dajo vse delavce razven plačanega poslovdje sami in sicer sorazmerno z množino oddanega blaga: čim več zelja, toliko več časa moram tudi delati v zadržgi. Seveda pridejo tudi posamezni udje pri velikem številu (v šmartenski zeljarni jih je blizo 50, a bi jih bilo še veliko več, ko bi bilo dovolj prostora) le bolj redko na vrsto. Iz vsega povedanega je razvidno, da je zadržno zeljarjenje prav jednostavna stvar, ki pa jako dobro nese.

Opozoriti je k koncu le še na lahkoto in malenkostne stroške, s katerimi bi lahko v tej okolici zasnovali zeljarsko zadržgo. Kakega poštenega mladeniča ali moža bi bilo treba poslati v Šmartno pod Ljubljano, da tam nekaj časa dela in se privadi, kako ravnati, z zeljem in voditi potrebne knjige. Glede drugih naprav, ki zahtevajo gotov denar, bi bilo treba:

Kakih 20 kadij à 1000 kg. vsebina à K 36 K	720
1 stroj za ribanje in 1 stroj za nasekavanje K	600
stiskalnica za zelje vkladati K	200
najemnina za kako šupo in desetinska	
tehtnica K	100
skupaj K	1620

Tu s temi 800 gld. bi najbrže vže v prvem letu pridobili lahko dvakrat toliko. Pri 100.000 glavah, to je pri desetih posestnikih po 10.000 glav bi zaslužili že okoli 1000 gld. gotovega denarja več nego doslej. Odvisno bo samo od vaše dobre volje, možje, in od vaše razumnosti

v peč. Narava je podelila Rusu nenačuden talent za vero, kakor tudi razsojevalen razum in dar prevdarka, a vse to se ne razvije vsled brezskrbnosti, nemarnosti, lenobe in sanjave lahkomiselnosti . . . Tako je . . .“

Gospodična Ilovajska je strmela v temo, družega ni mogla razločiti ko rdeči odsev na svetniški podobi in svetlikanje lučice, ki se je kazala iz peči, na obrazu Lihareva. Tema, zvočenje, tuljenje viharja, šepasti deček, črna Saša, nesrečni Liharev s svojim pripovedovanjem, — vse, vse se ji je spojilo v domišljiji, zrastle do velikanskega vtisa in ves božji svet se ji je zdel fantastičen, poln čudežev in očarljivih moči. Vse, kar je pravkar slišala, ji je šumelo po ušesih, in človeško življenje se ji je zdelo lepa, poetična pravljica brez konca. Ta velikanski vtis je rastle in rastle, objel ji vse mišljenje in prešel polagoma v sladko spanje. Gospodična Ilovajska je dremala, vendar je še vedno videla svetilko in debeli nos, na katerega je smuknil od časa do rdeči odsev. Začula je jok.

„Ljubi papa“, je prosil nežno otročji glas, „vrniva se k stricu! Tam imajo božično drevesce! Tam sta tudi Stjopa in Kolja.“

„Draga moja, kaj naj vendar storim?“ je prepričevalno pristavil debel možki glas. „Pomisli no! Prosim te, pomisli!“

In otroškemu ihtanju se je pridružilo še moževo. Ta odmev človeške bolesti, sredi bučanja viharja je objel uho mlade deklice s tako sladko, človeško godbo, da ni mogla premagati razburjenja in tudi začela jokati. Nato je zapazila, kako se ji je približala velika, temna senca, pobrala na tla padli ovoj in ji vanj zavila noge . . . Potem je zaspala . . .

Čudno rjovenje je vzbudilo gospodično Ilovajsko. Skočila je kviško in se začudeno ozirala. Skozi okna, katera so bila do polovice zametana, se je svitalo. V sobi je ležal sivkast mrak, iz katerega se je razločila peč, speča deklica in Nasr-ed-din. Ogenj v peči in svetilki je bil ugasnil. Skozi na stečaj odprta vrata se je videlo v pivnico. Človek s topim, lopovskim obrazom in začudenimi očmi je stal sredi sobe v luži raztajanega snega, držeč na dolgi palici veliko rdečo zvezdo iz papirja. Okoli njega je stal trop dečkov kakor okamenel, ves bel od snega. Soj zvezde, ki je prodiral skozi rdeči papir, jim je rdečil mokre obraze. Družba je neumno tulila in iz tuljenja je razločila gospodična Ilovajska kitico:

„Halo, halo dečko
Vzemi ostri nožek
Daj, ubimo žida
Nesrečnega žida!“

Pri mizi je stal Liharev; ginjen je opazoval pevce in pritrkoval z ного. Ko je pogledal gospodično Ilovajsko, se mu je razlil po vsem obrazu smehlaj. Pristopil je k njej. Tudi ona se je smehljala.

„Čestitam k prazniku!“ je rekel. „Videl sem, da ste dobro spali.“

Gospodična Ilovajska ga je pogledala in se molče smehljala.

Po nočnem razgovorjanju se ji ni videl niti velik, niti širokopleč, ampak tako majhen, ko največji parnik, o katerih slišimo, da vozijo po oceanu.

„No, sedaj moram potovati dalje“, je rekla gospodična. „Moram se obleči. Povejte pa mi, kam odrinete vi?“

„Jaz? Najprej do postaje Klinuški, od tukaj v Sergijevo, iz Sergijeve se peljem z vozom 40 vrst k premogovniku nekega tepca, generala Žaskovskega. Tam so mi preskrbeli bratje mesto oskrbnika . . . Kopal bom premog.“

„Čujte, ta premogovnik poznam. Žaskovskij je moj stric. Vendar . . . čemu potujete tjakaj?“ je vprašala gospodična Ilovajska in začudeno pogledala Lihareva.

„Da stopim v oskrbniško službo. Premogovnik bom oskrboval.“

če boste hoteli sami sebi dobro ali ne. Ako si ustanovite to zadrugo si vsak slednji posestnik lahko zagotovi brezskrbno starost samo s tem, ako deva na stran le oni denar, ki ga lahko dobi za zelje pri zadrugi več, nego doslej. Razširjajte združno misel mej svojimi sosedi in zapomnite si morebitne ugovore nasprotnikov ali bojazni stanovskih tovarišev, da jih v priliki v našem društvu skupno pretehtamo, in jim preiščemo srce in obisti. Morda se nam posreči, spoznati vse skupaj za otročjega parkeljna, pred kojim imeti strah je vendar velika sramota za možaka. Tudi nekatere žalostne prikazni na polju združništva naj vam nikar ne mešajo zdravega razuma. Vzemimo ravno našo sosedno mlekaro v Škofji Loki. Tamkaj se je lotil stvari neki človek, ki je mislil da je dolgo delati najhvaležnejše delo na zemlji. Ne da bi vprašal za svet pametne ljudi, ne da bi se obrnil na „Gosp. Zvezo“ v Ljubljani, ki je ravno za to na svetu, da pomaga kmetijstvu posebno v podobnih slučajih, je šel in sezidal celo palačo za mlekaro mesto se zadovoljiti za začetek z malim. Na ta način se seveda vže naprej izspodmakuje na tla dobri stvari, s katero bi se dalo sicer rojakom veliko koristiti. Taki slučajji nas pa ne smejo spraviti iz ravnotežja, smatrati jih imamo le kod šolo, katera nas uči, česa se moramo pri zadrugah varovati. „Iz malega raste veliko!“ Kamen do kamna palača! to je naše geslo, in ako bo ta misel in odkrita medsebojna ljubezen, oddaljena od vsake strupene zavisti, ki ne privošči sosedu urice dobrega, ki raje škodo trpi, da bi le bližnik kaj ne pridobil, ako nas bo, povdarjam, vodila ljubezen pri vsem našem početju, potem boste prepričani, da tudi blagoslov božji ne bo izostal in vaši otroci vas bodo blagoslavljali čez desetletja, češ: Bog jim povrni, našim očetom, ki so imeli srce in glavo na pravem mestu in so umeli še ob pravem času, ob 11. uri, zagotoviti naš gospodarski in ž njim vred tudi naš narodni, politično verski obstanek.

Poročila iz mest in trgov.

Iz Idrije dne 10. avgusta. Pri nas manjka stanovanj za delavske družine. Erar sicer zida vsako leto nekaj hišic, a ker prebivalstvo v našem mestu raste na leto povprečno za 100 glav, ne zadostuje onih 12.000 kron, katere daje poljedeljsko ministerstvo za gradenje rudarskih hiš. Veliko se je že pisalo o tem, nasvetovalo to in ono, a pri tem je ostalo. Ko se nam realka še bolj razširi, ne vemo, kje bodo stanovanja profesorjem, in ako dojde več tujih dijakov, bodo tudi ti v zadregi, kje naj se nastanijo. Kako temu pomoči? Edina pot iz te zadrege je ta, da naše mesto samo zida hiše za stanovanja. Na prvi pogled se bode zdel ta predlog nekako predrzen, češ, katero mesto se s takimi napra-

vami peča, ko ima drugega dela in svojih stroškov ne tako odveč. A oglejmo si stvar natančneje. Nikjer drugod ne dobiva kako mesto od erara toliko dohodkov, kakor Idrija, ko plačuje rudnik 88—90% vseh občinskih davkov. Vzemimo za vzgled: Mesto zida hiše, ki bi stale 50.000 kron. 44.000 kron bi k temu prispeval rudnik, le 6.000 mestjani. Hiše naj se obrestujejo le po 3%, znaša letnih 1500 kron. Naj bode 500 kron za davke in druge potrebe, ostane vendar še 1000 kron na leto. V 6 letih dobi občina onih 6000 kron nazaj, a hiše pa ostanejo kot njena lastnina za vedno. Tako bi se povišalo občinsko premoženje, ki ne bode mrtvo, temveč donášalo zdaten prispevek k vsakoletnim občinskim stroškom. Res, da bi se davki za par let malo zvišali, a kmalu zopet povrnili in za naprej lahko občinske priklade radi tega znižale.

Ugovarjal bode kateri, zakaj pa niste že prej prišli do tega sklepa, saj imate rudnik že skoraj 400 let. Res ali prej ni bilo toliko prebivalcev v Idriji, torej ni bilo tolike potrebe in zopet ugodnosti ni bilo take. Erar ima v občinskem svetu virilen glas, poleg tega so bili voljeni v prvem razredu večinoma rudniški uradniki in v tretjem posestniki, skoraj vsi rudarji. Ako so hoteli nekateri mestni očetje za kako večjo napravo doklade zvišati, vprl se je temu z vso silo ves rudniški aparat, ker je ogromna večina davka le rudnik zadela. To se je pa zgodilo naj je bil župan liberalcec ali klerikalec. Sedaj pa se erar ne briga toliko za občinske stvari, tudi uradništva le malo vidimo pri občinskih sejah, zato ima sedaj mestno starešinstvo veliko bolj prosto polje, kakor nekdanj. To priliko je treba sedaj porabiti, ako nam je v resnici do tega, da se delavska stanovanja zboljšajo. Prisiliti erar, da bode kaj več storil v tem oziru, je brezvspešno, ko vidimo, kako težko se kaka krona na Dunaju dobi za Idrijo. Saj se je že poskusilo.

Potrvalo se je pri poljedeljskem ministerstvu, pa se je hitro odzvalo: finančni minister nam ne dovoli večje svote. Mi moramo shajati z odkazanim denarjem, dovoljenega kredita ne smemo prekoračiti. Obrnilo na finančnega ministra, a je takoj tožil kako težko vzdržuje ravnotežje pri državnem računu. Ko se je ugovarjalo, da bi se nekaj tisočakov ne poznalo pri računu, pri katerem se šteje s sto milijoni, se je odrezal: ako idrijskemu rudniku damo, moramo konsekvntno tudi drugim državnim podjetjem enako nakloniti, a s tem bi narasla tolika svota, katero bi ne mogli s čem pokriti. Ni se opustilo opomniti na dejstvo, da je naš rudnik aktiven, da donaša državi skoro pol milijona kron letnega dobička. A tudi na to je bil pripravljen: kaj pa ko bi živo srebro v ceni padlo in imamo zgubo v Idriji, a mi moramo ravno tako delavce plačevati in v isti meri zanje skrbeti, kakor do sedaj? Glejte Pribram! Koliko časa je donašal

rudnik nad milijon goldinarjev letnega dobička, a sedaj že več let napravlja državi nad pol milijona kron dolga. Pa delavcem nasproti tega ne smemo pokazati, oni so v erarični oskrbi, mi jih ne moremo odsloviti, kakor privatni podjetnik, celo ne radi tega slabše plačevati, da družine škode ne trpe. Ravnotežje moramo ohraniti, to nam je glavna skrb pri vseh naših podjetjih. In ravnotežje je zadnji razlog, da se kaka prošnja odbije, naj se tudi sprevidi, da bi bilo zelo umestno, za kar se govori.

Temu bodo pritrdili vsi državni poslanci, bodisi te ali one stranke, saj so oboji že marsikateri korak napravili v prid Idrije.

Misliti nam je tudi na slučaj, da visoka sedanja cena živemu srebru pade, s tem pade tudi dobiček pri rudniku, s tem se tudi zmanjša prispevek k občinskim dokladam. Ako si pa magistrat zgoraj navedenim potom pridobi nekaj hiš, bo s tem vstregel prebivalcem ter si zagotovil nekaj stalnih dohodkov. Ti mu bodo izvrstno služili takrat, ko ne bode več 90% prispevka od rudnika k občinskim dokladam. Gotovo je pa, da bode mesto pri zasnovanih načrtih imelo čedalje večje potrebe in obilnejše stroške.

Iz Idrije, 13. avgusta. (Tedenske novice.)

Pri nas smo tako srečni, da razni lahkoživci natanko vedo, kedaj se v Idriji deli denar. Na 18. vsacega meseca prejmo rudarji in gozdni delavci svojo plačo. Takrat vse polno lajnarjev napolni naše mesto. Ko bi ljudje v okolici ne imeli pratike in koledarja, bi že po teh potujočih tujcih vedeli, da je že prva polovica meseca pri kraju. Pred vsako hišo vrte svoj izrabljeni razglašeni instrument, da bi že človeka slabost obhajala, ko bi ne bil na živcih tako vtrjen. Na 18. vsacega meseca ne bo pozabil znani čevljar iz Ljubljane, ki ti različne izdelke svoje čevljarske umetnosti razkazuje in ponuja, a tudi obrtniki in rokodelci iz okolice postavijo za isti dan svoje kolibe, da res nisi prav nič v zadregi, kako bi raztrosil svoto prejete „denarske“. A čemu na dolgo opisovati! Recimo, 18. dan vsacega meseca je v Idriji pravi semenj, pa bode razumeli domačini in tujci. Prvega dobe svojo plačo uradniki in pazniki, drugega penzionisti in provizionisti in ti ne smejo biti brez zabave. Tem oslave oni dni, ko so pri denarju, različne panorame, ki si predstavljajo slike iz različnih krajev, kažejo premikajoče se kapele, begajo te s peklom z vsemi strašili itd. Značilno je pri teh razstavah, da imajo še svoj chambre séparée. To vleče. Če ni drugega, pa tam kaka svetovno znana sonambula govori v različnih jezikih, in ti napoveduje prihodnost, ko ti je iz dlani desne roke že brala vso preteklost. V čitanju in napovedovanju ni v zadregi. Interesantno ve povedati mladim dekletom: Eden te hudo ljubi, ti ga še ne poznaš, a drugi ga radi tega zelo sovražijo; zopet: 80 let boš dočakala, v pozni

„Tega ne umem“, je zmignila z ramama Ilovajska. „Tam ni drugega, nego pusta stepla, popolna samota, tak dolgčas, da ne ostanete niti en dan tam! Premog je grozno slab, nihče ga ne kupuje, moj stric pa je premetenec, despot, obubožan človek... Nikdar ne boste dobili plačila!“

„Vsejedno“, je rekel Liharev ravnodušno. „Hvaležen sem tudi za premogove jame.“

Gospodična Ilovajska je skomiznila z ramami in začela hoditi razburjeno po sobi.

„Tega ne umem, tega ne umem!“ je govorila in gestikulirala s prsti pred obrazom. „To ni mogoče... in ni pametno! Ali ne razumete, kaj se to pravi!... To je za družabnega človeka hujše od prognanstva, to je smrt!“

„Oh, za Boga!“ je rekla, stopivši k Liharevu in migajoč mu s prsti pred obrazom; njena zgornja ustna je drhtela in ostri obrazek je postal blede. „Mislite si golo stepla, samoto! Tam ne bote našli človeka, da bi zinili z njim pošteno besedo, vi pa... vi ste v ekstazi za ženske! Premogovnik in ženske!“

Gospodična Ilovajska se je hkrati prestrašila svoje vsihičnosti in stopila k oknu. Obrnila je Liharevu hrbet.

„Nak, nak, tje ne smete iti!“ je rekla in potegnila s prstom po šipi. Ne samo v svoji

duši, ampak tudi v svojem hrbtu je čutila, da stoji za njo neizrečeno nesrečen, izgubljen, od vseh zapuščen človek, on pa jo je gledal dobrovoljno, smehljaše, kakor bi ne umel svoje nesreče, kakor da bi ne bil jokalo po noči! Boljše bi bilo zanj, da bi niti ne bil nehal jokati! Gospodična je premerila parkrat v vznemirjenju sobo, potem se je ustavila v nekem kotu in se zamislila. Liharev je nekaj govoril, ona ga pa ni slišala. Obrnivši se v stran od njega je vzela iz denarnice bankovec za 25 rubljev, ga mencala dolgo med prsti in zardela, ko je pogledala Lihareva; nato je spravila bankovec v žep.

Izza vrat se je oglašil voznik. Gospodična Ilovajska se je začela molče, z resnim, zbranim obrazom napravljati. Liharev jo je ogrnil in se veselo razgovarjal, a vsaka njegova beseda se je vlegla liki kamen na njeno dušo. Ne sliši se prijetno, če se šalijo nesrečni ali umirajoči...

Ko se je dovršila metamorfoza žive osebe v nekazno butaro, je premotrila gospodična Ilovajska poslednjič „popotovalno sobo“, postala nekaj hipov molče in skoro potem počasi — odšla...

Zunaj pa je še vedno — Bog vé, zakaj — divjal metež. Celi oblaki mehkih, debelih kosmov so krožili nad zemljo, ne da bi dobili prostorček za počitek. Konji, sani, drevesa, vol, ki je bil

privezan pri nekem stebru — vse je bilo belo, mehko, rahlo...

„Torej, Bog vam dal vse prav“, je mrmral Liharev, ko je pomagal gospodičini Ilovajski vstopiti na sani. „Nikar kaj ne zamerite...“

Gospodična Ilovajska je molčala. Ko so se sani premaknile in zavozile mimo visokega kupa snega, se je ozrla po Liharevu, kakor bi mu hotela nekaj povedati. Pritekel je k njej, ona pa mu ni rekla besedice, le gledala ga je skozi dolge vejice, na katerih so visele snežinke...

Ali je res mogla čitati njegova sprejemljiva duša v njenem pogledu, ali je bila zmota njegove domišljije, da se mu je zdelo, kakor da bi manjkalo le še malo, le še nekaj, in deklica bi mu bila izpregledala njegove slabe vspehe, njegovo starost, njegovo revščino in bi mu bila sledila brez pomišljanja.

Dolgo je stal na mestu ko vraščen in gledal na sledove, katere so puščala za seboj konjska kopita. Snežinke so se poželjivo vsedale na njegove lase, brado, rame...

Skoro so izginili sledovi kopit, in on sam zameten je spominjal na belo skalo — samo oči so mu iskale še vedno nekaj v sneženi megli...

starosti boš pa pri najmlajšem sinu popolnoma srečna itd. Mlademu fantu natveze: Velik gospod boš postal, imeniten gospod se namreč za te zanima in iz visocih krogov boš dobil nevesto, ki te bo osrečila in tako naprej. In domišljujejo si taki: To, to, sem imeniten, kaj bom pa vse dočakal! Največ se pa še k takim sonambulam zgube, ki so že vso vero in prorokovanje davno že zavrgli. Med staro šaro so že dejali vse verske pretveze, a vseeno nosijo desetice vedeževalkam, da jim natveze nekaj izmišljene prihodnosti, o katerih si že nekaj domišljujejo. V naprednem Berlinu živi v prosvitljenem 20. stoletju več sto takih vedeževalk, katere obiskujejo osebe iz inteligentnih krogov. V Idriji se zgube se ve njih tovarišice bolj nižje vrste in tudi tu dobe hvaležne radovedneže, vsaj v tem nas potrdi, da na nekaj mesecev vedno pride sem kaka „razstava s sonambulo“. Kako že beremo v Mohorjevem svetem pismu? „Zavrgli so studenec žive vode, zato si kopajo vodnjake, ki ne drže vode“. Kar vera uči in sv. pismo potrjuje, to so jim le verske bajke, a kar vedeževalka govori, to je pomenljivo in vredno malega plačila.

Domače novice.

XVIII. velika skupščina družbe sv. Cirila in Metoda. Litija je v četrtek oblekla praznično obleko; povsodi so vihrale zastave v narodnih in cesarskih barvah, ob potu so bili postavljeni maji in hiše so bile okinčane z zelenjem. Sprejem skupničarjev, prišedših iz Ljubljane je bil prisrčen. Ob zvokih veličastne narodne himne „Naprej zastava Slave“ se je vstavil vlak. Na kolodvoru je bila zbrana številna množica, ki je skupščinarje navdušeno aklamirala. V ime litijskih in šmartinskih narodnjakov je pozdravil došlece g. dekan in družbin tajnik A. Žlogar povdarjajoč, da si šteje Litija v izredno čast, da se je baš ta narodno toli probujen kraj letos izbral za skupščino dične naše šolske družbe, izražal je nado, da bode zborovanje, vršeče se v Litiji še povečalo zanimanje in navdušenje, ki že itak sedaj vlada v vseh slojih za „Družbo sv. Cirila in Metoda“ in se s tem pripomoglo, da bode družba mogla v bodoče ugoditi vsem zahtevam in se posvetiti s podvojeno silo požrtvovalnemu delovanju za rešitev slovenske dece tujega nasilstva. Ob enem je izročil v ime narodno misleče duhovščine litijskega okraja v roke gospoda prvomestnika Tomo Zupana 200 kron kot pokroviteljino. V imenu ženske podružnice družbe sv. Cirila in Metoda in narodnega ženstva sploh je pozdravila skupničarje gospica Mešek v prisrčnih besedah kliče vsem iskren „dobro došli“ ter je izročila g. prvomestniku Tomo Zupanu v znak velikega spoštovanja in v priznanje njegovih zaslug za procvit in napredek družbe krasen šopek iz svežih cvetlic. V izbranih besedah se je na to zahvaljeval g. prvomestnik na prisrčnem sprejemu. Povdarjal je, da se je letos izbrala Litija za družbino skupščino baš radi tega, ker tukaj požrtvovalno deluje najmarljiveša podružnica, ter zatrjeval, da je ponosen, da mu je dana prilika biti v družbi tako odličnih in navdušenih rodoljubkinj in rodoljubov. Nato se je odkorkalo, na čelu godba in požarna bramba v restavracijo, kjer je bil pripravljen zajutrek. Pozdrav litijske mladine je pogumno govoril učenec litijske šole v gorenjski narodni noši. Po oficijelnem vsprejemu so pripenjale litijske dame šopke. Ob pol 10. uri je sv. mašo v litijski cerkvi daroval predsednik podružnice litijske g. Zupančič, cerkveno petje je bilo krasno. Po sv. maši je bilo zborovanje pri Oblaku. Poročilo tajnika gosp. Žlogarja izkazuje 149 podružnic s približno 10.000 člani. Šolskih zavodov 23 z 2500 šolskimi otroci, ki bi bili brez družbe izročeni potujčevanju. Tajnik je navdušeno pozival: „Bodimo vendar na straži, saj se gre za tisto krasno domovino, ki je zdaj že naša, a bi po malomarnosti naši lahko postala tuja. In tu mora nehati vsaka malenkostna osebnost. Vsi moramo pred očmi imeti le eno veliko zadevo: blagor svojega naroda, svoje domovine“. Ob splošnem navdušenju je bil starosta Svetec izvoljen častnim članom družbe sv. Cirila in

Metoda. V odbor so bili voljeni vsi stari člani namesto umrlega Žagarja pa dr. Stor. Na shodu je Stemberger prijel vlado in zahteval, naj Slovenci proti vladi obstruirajo. Resolucijo, ki jo je predlagal, je prvomestnik kot politično zavrnil. Popoldne ob 4. uri so napravili izlet v Šmartno. Vsa vas je bila v zastavah. Imenom občine pozdravil je župan Hostnik. Drug pozdrav je govorila gđc. Ana Knafličeva. Zahvalil se je g. prvomestnik.

Ljudski shod akad. fer. društva Adrija dne 9. avg. v Gorici. Brzjavka iz Gorice je že v nedeljo javila, da je ljudski shod v prilog slov. šolstvu v Gorici in slov. univerzi v Ljubljani sijajno uspel. Društvo „Adrija“, ki je komaj še-le jedno leto staro, je prvič javno nastopilo, in ta poskus se je sijajno posrečil. Zbralo se je v Katerinijevem vrtu čez 1500 ljudi. Vsi stanovi so bili zastopani, kmet in delavec ob strani trgovca, obrtnika in učitelja. Med množico smo opazili mnogo mladih gospic v svetlih oblekah. Grajati je treba, da je bila goriška inteligenca jako slabo zastopana. Naš dični pesnik Simon Gregorčič je prisostoval shodu, kar je bilo društvu „Adriji“ v veliko čast. Trditi smemo, da v Gorici še ni bilo nikdar shoda, na katerem bi bili nastopili tako mladi govorniki, ki so pa svojo nalogo sijajno rešili. Burno pritrdjevanje in ploskanje je premnogokrat pretrgalo govornike. Dozdevalo se je občinstvu, da so to izurjeni in izkušeni govorniki in ne začetniki, ki so se prikazali danes prvič na govorniškem odru. Vladni zastopnik naj poroča visoki vladi, kako so uplivali govori teh mladih govornikov na skupščino. Predsednikom shoda je bil izvoljen nadučitelj Križman. Cand. phil. Andrej Ipavec je govoril o slovenski ljudski šoli v Gorici, cand. iur. Bogomil Vošnjak o slovenski gimnaziji v Gorici in cand. iur. Julijan Pavliček o slov. univerzi v Ljubljani. Prečitale so se potem resolucije, ki so bile enoglasno z velikim navdušenjem sprejete. Resolucije se glasijo: 1. Goriški Slovenci, zbrani 9. avg. 1903 na ljudskem shodu v Gorici, protestujemo odločno proti bagatelizirajočemu in šikanoznemu postopanju občinskega sveta goriškega v zadevi slovenske ljudske šole, katere pravično rešitev brezobzirno zavračuje od leta do leta. V imenu humanitete, kulture in zakona zahtevamo, da se omogoči otrokom slovenskih davkoplačevalcev v mestni občini goriški pot do elementarne šolske izobrazbe. — Pozivljamo tudi vis. vlado, da izvršuje sankcionirane državne zakone po kaže isto energijo v Gorici v prilog Slovincem, kakor jo kaže povsod v prilog Nemcem in Italijanom. 2. Goriški Slovenci, zbrani na ljudskem shodu v Gorici dne 9. avgusta 1903 zahtevamo najodločneje, da se konečno izvrši člen XIX. osnovnega drž. zakona o državljskih pravicah tudi v prilog Slovincem na Goriškem, ter pozivljamo vis. c. kr. naučno ministerstvo, da vendar enkrat ugodi stari opravičeni zahtevi slov. prebivalstva na Goriškem in realizuje čimprej višji gimnazij v mestu Gorici s slovenskim učnim jezikom. Odpravi naj se enkrat stara krivica, da je učni jezik starega gimnazija nemški, ki niti deželni jezik ni, in ki je v prvi vrsti kriv kričečih neuspahov tega gimnazija. — 3. Goriški Slovenci itd. se pridružujemo manifestacijam in zahtevam po slovenski univerzi v Ljubljani, katero smatramo kot neobhodno potrebno za razvoj slov. naroda. — 4. Goriški Slovenci itd. pozivljamo slovenske poslance, da vedno in povsod z vso vmeno in odločnostjo zastopajo v prvih treh resolucijah navedene zahteve. Navdušenje je priklopelo do vrhunca, ko se je razlegala pesem „Hej Slovani“. Ta mogočna pesem je odmevala po širnem vrtu in tja dol proti notranjem mestu. Sijajen je bil ta shod in bil je dokaz, da mesto, v katerem se lahko prirejajo taki shodi, ni italijansko, ampak skoraj že slovensko.

Po dveh letih. Dne 2. maja 1899. je bilo naznanjeno oblastim v Kamniku, da so dne 2. maja našli premožno Marijo Kecelj obešeno v drvarnici. Te dni pa se je jela širiti govorica da so Keceljnovko umorili nje lastni sorodniki in jo potem obesili, da bi tako odstranili sum. Orožništvo je začelo zasledovati, čemur je bila posledica ta, da je aretiralo Elizabeto Kecelj in nje hčeri Josipino in Marijo.

Katastrofa v Bovcu. Iz Bovca pišejo: To je bil strahovit požar, ki je nastal v soboto popoldne. Uničenih je nad 70 poslopij v sredini Bovca. Zgorela je cerkev na trgu, občinski urad sirotišnica, kapelanija, čipkarska šola in vsa Jenkova poslopja itd. Škoda je seveda ogromna. Požar je zadobil tolike demezije, ker je pihal veter, a gasilnice niso mogle delovati zadostno radi pomanjkanja vode. Zgorel je tudi en otrok. — Strah ubozega prebivalstva je bil neopisen sosebno še zato, ker nikdo ni vedel, da-li ni poginil kdo njegovih. Vzrok tej grozni nesreči so — kakor je to tolikrat — otroci. V podstrešju neke hiše, kjer je bilo shranjeno seno so zakurili ogenj in so cvrli jajca.

Samomor vojaka. Iz Vipave poročajo, da se je dne 6. t. m. tamkaj ustrelil pešec Fran Štibil iz Šturij. Naš tržaški polk je namreč onega dne v Vipavi počival. Samomorilec je trpel grozne muke. Puška mu je bila namreč izmuznila, tako, da se je zadel v trebuh mesto v srce. Kroglja mu je šla skozi trebuh v želodec in mu je prišla ven na hrbtu. Osem ur se je mučil, predno je izdihnil. Previdili so ga bili z zakramenti za umirajoče.

Prošnja. Delavcu Lovro Jakliču pri Kranjski stavbeniki družbi odtrgal je stroj levo roko in je bil 13. t. m. odpuščen iz bolnice. Revez se nahaja v največji bedi, navezan na malo bolnišnico, s katero mora preživeti sebe in svojo družino. Apeliramo na milosrčna srca, naj se blagovole reveža, ki je res potreben, z darovi spomniti. Darove sprejema naše uredništvo, ali pa naj se mu pošljejo na dom: Karlovska cesta 26. Imena darovalcev bomo priobčili.

Elektrika na Bohinjski železnici. Kakor poroča „Eisenbahnblatt“, je povabilo železniško ministerstvo nekatere glavnih podjetij, ki se bavijo z električnimi napravami, da mu predlože do 1. oktobra načrte, po katerih bi se uvedla na bohinjski železnici, in sicer na črti med Celovcem in Trstom, električna gonilna moč. Ministerstvo je načrtalo imenovanim podjetjem celo neko osnovno podlago, na katero se imajo ozirati pri izdelovanju svojih načrtov. Železniški stroji ki bili dvojni, eni za brzovlake in za navadne osobne vlake, drugi pa za tovarne vlake. Električna gonilna moč bi se dobivala s pomočjo Soče med Bovcem in Kobaridom in bi znašala 14.000 konjskih moči.

Okolu sveta.

Rešitev sladkornega vprašanja. Preporno sladkorno vprašanje se je torej rešilo po želji Ogrov, ki so vkljub dogovorjeni carinski skupnosti izposlovali za jeden predmet popolno samostalnost. Dosegli so, da se v Avstriji uvede na sladkor, namenjen za izvoz na Ogersko, takozvani nadavek (surtaksa) v znesku 6 frankov na 100 kg, predno gre blago iz tovarne. Ta davek pripada seve državni blagajni, ki pa od tega ne bo imela nobene posebne koristi, ker tako obdačen sladkor ne bo mogel tekmovali z ogerskim blagom. Seveda bodo v kratkem tudi na Ogorskem uvedli tak davek, vsaj tako so obljubili, a mogoče je, da s tem še malo počakajo, da bodo mogli izvoziti tem več svojega blaga na avstrijska tla.

Konec Khuenovega ministerstva. Khuen je dogospodaril. Prišel je na površje z dalekosežnimi pooblastili, ali operiral je tako nerodno, da je v kratkem času dogospodaril. Pogajal se je s Košutovo stranko, pridobil par oseb, mislil pa, da ima kar celo stranko v žepu. Slednjič se je pokazala opozicija v vsej moči proti njemu, in šel je. Zapustil je žalostne spomine s korupcijo, katero je uvel on po svojem prijatelju Szaparyju. Sedaj ne bo več ban, tudi ne upravitelj Bosne in Hercegovine, edino mesto, kamor tiče, je „zasluženi pokoj“.

Nemški cesar na Ogorskem. Sredi septembra pride nemški cesar Viljem na Ogersko, ter se udeleži štiridnevnega lova. Na posestvu nadvojvode Friderika pripravljajo že vse potrebno za dostojen vsprejem. Se li naš cesar udeleži tega lova, še ni gotovo.

Kronanje papeža. V nedeljo se je vršilo v baziliki sv. Petra v Rimu slovesno kronanje papeža Pija X. V cerkvi se je bilo nabralo okoli 50.000 ljudij. V cerkvi so skrbeli za red papeški vojaki, na trgu pa laške kraljeve čete. Ves diplomatični kor je prisostvoval kronanju v posebni loži. Navzočih je bilo mnogo članov visokega plemstva in razni drugi dostojanstveniki. Papež je prišel ob 8 1/2 peš pod obok cerkve sv. Petra, kjer so bili postavili prestol. Ko je sel na prestol, je imel nagovor nanj kardinal Rampolla, na to so mu člani kapitelja in drugi vatikanski duhovniki poljubili nogo. Potem je sedel papež v nosilnico in bil prenešen v baziliko, kjer ga je pozdravljala množica. Pred pričetkom maše so se vršile predpisane ceremonije in je kardinal Rampolla prvi poljubil papežu nogo. Po maši je posadil papežu na glavo „tiaro“ kardinal Macchi.

Umor ruskega konzula. V soboto zjutraj je šel ruski konzul Rostkovsky v Monastiru v bližnji bukovarski samostan, odkoder se je povrnil v mesto ob 9 uri in pol zjutraj. Ob urodu v Monastir je Rostkovsky zapazil, da ga je tamkaj na straži stoječi turški vojak izzivalno gledal. Stopil je vsled tega k njemu in ga vprašal, zakaj da ga ni pozdravil. — Mesto vsakega odgovora je turški vojak ustrelil na konzula, kateri se je takoj zgrudil na tla. Turčija je par dni pred umorom ruskega konzula razširila vest, da je bil isti pravi voditelj macedonske ustaje in to samo zato, da bo mogla sedaj opravičevati pred svetom že poprej določeni umor konzula Rostkovskega, kateri jej je bil na poti, ker je Turčiji preveč gledal na prste v njenem neizvrševanju obljubljenih reform. Vest o umoru konzula Rostkovskega je v Sredcu provzročila silno razburjenje. Beligrajski list „Albanija“ trdi, da se tudi v stari Srbiji že pripravlja ustaja in da Srbska vojska nestrpno pričakuje migljaja kralja Petra, da poteče na pomoč bratom v Stari Srbiji in da tako pripomore k zopetni ustanovitvi nekdanje Velike Srbije. List izjavlja nadalje, da srbski narod prisili evropsko diplomacijo do intervencije v prilog zatiranim Slovanom v Turčiji. Vesti, ki prihajajo iz Macedonije, poročajo o mnogih spopadih in požiganjih. Ustaške čete naraščajo vedno bolj in se je ustaško gibanje razširilo tudi še na solunski vijalet. Ruski car je zahteval popolno zadoščenje za umoritev konzula, strogo kaznovanje napadalca ter odstranitev odgovornih funkcionarjev. Sultan je v izbranih besedah izrekel sožalje ter zagotovil najstrožjo obsodbo. Napadalec je baje turški orožnik.

Atentat na francoskega ministerskega predsednika. Neki Italijan, imenom Piccolo, je dvakrat ustrelil iz revolverja na ministerskega predsednika Combes-a, ko se je mudil v Marzelju radi učiteljskega kongresa. Poškodovan ni bil nihče. Napadalec so zaprli.

Dobra lekcija za mažarone. Odstop hrvatskega ministra Tomašića ni na Hrvatskem nobenega iznenadil. Že pri prvem nastopu v ogerskohrvatskem saboru so se mu Mažari zagrozili, da mu bodo kmalu izpodnesli tla. In to se je zgodilo tem lažje, ker se je med tem začela hudo majati stolica ministra predsednika Khuena Hedervarya. Mažari niso mogli ministru Tomašiću odpustiti, da jim je še kot hrvatski poslanec pred nedavnim oponesel njih borbo za samostalno mažarsko vojsko, češ, da bi mogli oni zahtevati mažarski jezik v vojski šele tedaj kadar bi šlo prebivalstvo Ogorske 20 milijonov pravih Mažarov. O tem pa je vsakdo, komur so poznani narodnostni odnosi na Ogorskem, dobro prepričan, da do tega ne pride nikdar. Osveta zato zares ni izostala. Po ogerskej inkompatibilitetnej postavi se mora dati vsak poslanec, če postane minister, znova voliti. Na Ogorskem sploh ne more biti minister, kdor ni ob enem narodni poslanec, pa se je moral dati voliti celo Khuen Hedervary, ki je kot hrvatski ban celih dvajset let prezirno odbijal izvolitev v hrvatski sabor. Ogerska inkompatibilitetna postava velja pa le za ogerske poslance, a ne tudi za hrvatske, kar je tudi v § 27. te postave natančno določeno. Če postane tedaj hrvatski poslanec v ogerskem saboru minister, se ne mora dati v rdugič voliti. Tako je bilo do zdaj z vsemi hr-

vatskimi ministri. Verifikacionalni odbor ogerskega sabora pa je navzlic temu jasnemu zakonu z večino glasov sklenil, da se mora minister Tomašić podvrži novej volitvi. Tako so Mažari pogazili iz novič jasno postavo, samo da se rešijo njim nepovoljnega ministra Tomašića. In dosegli so, kar so želeli. Minister Tomašić je zares odstopil, češ, da se ne sme trpeti, da bi se jasne postave tako kršile na škodo Hrvatske. Minister Tomašić je namreč naglasil pri svojem nastopu, da bode v svojej službi še posebno na to pazil, da se točno vrše postave od Ogorske naproti Hrvatskej, ali tudi od Hrvatske naproti Ogorskej. In kaj je doživel ta junak mažaronske večine hrvatskega sabora najprej v svojej novej službi? Mažari so se mu najprej narogali, kako njim ni nič do postav, posebno ne onih, ki se tičejo Hrvatske. In Mažari morejo to lahko delati nasproti takim ljudem, kakor so hrvatski mažaroni; saj se je Tomašić sam pred nedavnim izrazil v ogerskem saboru, da je bilo vse delovanje bana Khuena Hedervarya na Hrvatskem na korist mažarske ideje. Tomašić zagovarja seveda tudi državno edinstvo in mažarski jezik poleg hrvatskega pri zajedniških uradih. Sicer se pa mažaronska družba na ogerskem saboru ni zglasila celih dvajset let, tudi takrat ne, ko so se razpravljala najvažnejša vprašanja bodisi politična bodisi ekonomska. Mažari so sklepali postave, ki so bile za Hrvatsko škodljive, a ni se našel nobeden izmed 40 hrvatskih mamelukov, da bi se bil temu uprl. Kar so hoteli Mažari, vse se je zgodilo brez vsakega odpora od hrvatske mažaronske delegacije. Je-li potem čudno, da Mažari tako preširno in očitno gazijo postave in nagodbo? In kdo ne bi preziral takih poslancev, ki izročajo svojo domovino milosti in nemilosti svojemu protivniku? Ta dogodek pa je dober nauk ne samo za Tomašića, nego za vso mažaronsko stranko, samo ko bi se hoteli podučiti, da s takim ravnanjem, kakoršno je bilo do zdaj, ne bodo z Mažari nikdar shajali. Mažaronskih poslancev pa ne prezirajo samo Mažari, nego tudi vsi pošteni Hrvati. Prav ima „Obzor“, da nagovarja neodvisno hrvatsko občinstvo, naj se odločno izjavi proti takim poslancem z nezaupnicami ter naj samo prevzame obrambo domovine po javnih skupščinah z adresami na vlado in samega vladarja.

Pij X. socijalni papež. Brezdvomno bo Pij X. socijalni papež in tak bo koščensko socijalno gibanje v vseh deželah pozdravil in tudi kot Leon XIII. tudi podpiral. Ravno tako je znano, da je z ozirom na krščansko demokratično gibanje v Italiji ravno istih mislij, ko Leon XIII. po čegar svetih se je vedno ravnal. Beneške provincije, v kateri je papež deloval kot škof, se je krščanskodemokratično gibanje komaj dotaknilo. Škof Sarto pa je združil tu vse katolike v boj zoper liberalizem. — Nadalje je tudi gotovo, da se je škof Sarto na katoliških shodih vedno pečal s socijalnim vprašanjem, polje delovanja mu je bila — krščanska ljubezen. Italijanske novine obeh struj pozdravljajo novega papeža z izrazom spoštovanja, ne da bi ga ena ali druga stranka proglasila za svojega. Sicer je pa naposled Sarto velik prijatelj milanskega kardinala Ferrarija, ki je v konklavu posebno deloval, naj se Sarto izvoli za papeža, in Ferrari je, kakor tudi znano velik prijatelj in podpornik krščanskih demokratov. Sartovo izvolitev so v konklavu podpirali najbolj oni kardinali, ki so želeli, da se nadaljuje delovanje pontifikata Leona XIII. v soc. smeri; saj je Leon XIII. tudi sam izjavil, da bi bil Sarto dober papež. To vse dokazuje, da bo tudi novi papež krščansko socijalni ideji in krščansko socijalnemu gibanju prijatelj in podpornik.

Papež Pij in številka 9. Sledeča anekdota je posebno verjetna in vredna, da jo omenimo. Gre se tukaj za številko 9. Ko je bil Jož. Sarto imenovan za beneškega patrijarha, je rekel šaleč se v beneškem dijalektu, ki ga je vedno rad govoril: „9 let semenišče, 9 let župnik, 9 let nadduhovnik, 9 let kanonik, 9 let škof, 9 let bom v Benetkah. Potem bom papež, če Bog hoče, toda samo za 9 let, ker se mi zdi, da je ta številka odločilna v mojem življenju“. To šaljivo prorokovanje se je sedaj res uresničilo. Mi želimo Piju X. dolgo vlado v blagor cerkve.

Politika srbskega kralja. Te dni je imel tajnik srbskega kralja Nenadović, ko se je mudil na Dunaju, pogovor z neko politično osebo. Nenadović je rekel, da novi srbski kralj glede zunanje politike ne pozna zvijač, ampak le odkritosrčnost. Svojo notranjo politiko pa hoče uravnati tako, da se v Srbiji prej ko prej pozabi preteklost. Zaradi dogodkov v Macedoniji ni se bati, da bi prišlo med Srbijo in Bolgarijo do preprirov, ker hoče novi kralj v miru živeti z bratskim bolgarskim narodom. Kraljeve simpatije do vseh Jugoslovanov so temu porok. Z Avstrijo želi novi kralj živeti v prijateljskih odnosih, nikdar pa ne bo pozabil na hvaležnost, ki jo je dolžna Srbija Rusiji ter na bratske vezi, ki spajajo te dve državi.

Izgubljen parnik. Vesti poročajo, da se je Lloydov parnik „Poseidon“ potopil. Parnikovo moštvo in potniki so se rešili.

Razne novice. V nedeljo je zboroval v Moravski Ostravi mednarodni geološki kongres. Zastopane so bile skoro vse evropske države. — Velika povodenj na Moravskem. Poroča se o veliki povodnji, ki je na Moravskem v okraju Altstadt. Voda je velikanska. — Močan vihar je divjal v petek na Danskem. Mnogo ljudij in ladij se je potopilo. Mostovi, kakor tudi mnogo hiš je močno poškodovanih. — Mater umoril. V Kopenhagenu na Danskem je sin materi prerezal vrat, ker mu ni hotela izročiti premoženja in dati dovoljenja za poroko z neko malovredno deklino in zakopal mater v gnojišče. Nečloveški sin je že pod ključem. — Petindvajsetletnico mašništva je praznoval na Dunaju jako priljubljeni župnik v Grunpendorfu č. g. Adolf Kern. — Na Dunaju je pričel voziti prvi fijaker, ki ima pnevmatična kolesa. — Mati umorila sina. V Crnej v Bosni je umorila Marija Božić svojega 36letnega sina, ker ni trpela njegovega ljubimskega snovanja z neko deklico iz vasi. — Jubilejna slavnost v Pratru na Dunaju. Na dan cesarjevega rojstnega dne 18. avgusta bo v Pratru na Dunaju velika slavnost. Ta dan je namreč 20letnica odkar so v Pratru na slovesen način obhajali cesarjev rojstni dan. Priprava je že sedaj velikanska. — Kongres avstrijske-bavarske-saške zveze stenografov se je v nedeljo ob obilni udeležbi vršil v Solnogradu. — Ženo in sebe ustrelil. V Presburgu je tovarnar Marschal ustrelil svojo ženo in sebe. Vzrok je prepir z ženo. — Poskušen umor. V soboto je poskušal na Dunaju z dolgovi preobložen krojač Franc Nebesar med vožnjo z mestno železnico končati svoje življenje. Težko v glavo ustreljenega so prenesli v bolnišnico.

Užitne cvetice. Pri nas nam služijo v jed le posamezne cvetlice; na vzhodu je pa mnogo več užitnih cvetic. V Kini devajo k juhi navadno neko cvetico z imenom „Hemerocallis graminea“. Kako veliko se je porabi, kaže to, da samo iz pristanišča Čin-Kiang razpošljejo v ostalo Kitajsko 3.500.000 kg te rastline. „Kolligonum“ raste v okolici Lahora v zelo suhih krajih. To grmičasto drevesce, visoko 1 m 50 cm do 2 m zelo nepravilne rasti, pokriva velike daljave. Listi se prikažejo v februariju, cvetovi v maju. Cvetje je majhno, rudeče — roza barve, ima prijeten vonj in spominja na sveže jagode. Nasičeno s sladkorjem, se napihne, hitro posuši in je potem skoro tako, kakor suhe fige. Spravljajo se v juniju. Hindi jejo te cvetice z moko ali s pečenim mesom. Najznamenitejša užitnih cvetic je pa „Bassia latifolia“, ki je podobna jabolčnemu drevesu.

Priprave za proslavo „delavskega dne“. Za proslavo delavskega dne „Labor Day“ pittsburske mestne delavske organizacije delajo velike priprave. Slavnosti se bo udeležilo najmanj 650 delavskih unij s 30.000 člani. Odbor, ki je izbran za to proslavo, je naročil do sto godb.

Nesreča na železnici. Med postajama Deak-Löte in Taradsö je trčil tovorni vlak v osebne. Obe lokomotivi in mnogo voz je razbitih, štirje uslužbenci so težko ranjeni. Pomožni tren je prepeljal ranjence in popotnike v Vel. Varaždin. Ranjence so prenesli v bolnico.

Je mogoče priti na severni tečaj? O tej stvari je pred kratkem razpravljal pri neki priliki Peary, potovalec proti severnem tečaju. Na

vprašanje, je li mogoče priti na severni tečaj se li to izplača in koliko bi to stalo, je rekel, da je mogoče in bi se izplačalo. Prvič bi veliko pridobila znanost, drugič bi bilo odkritje severnega tečaja velike slave za narod, ki bi za to daroval svoto 150.000 dolarjev. Če bi mu hotel kdo nakloniti to svoto, bi gotovo še enkrat potoval na severni tečaj, katerega bi gotovo tudi dosegel.

Vsled bede v smrt. Štiridesetletni čevljar-ski mojster Fran Lerch na Dunaju je živel s svojo družinico zadnje mesece v vedni denarni zadregi. Ves trud je bil zaman, zaslužil je le premalo. Ker ni že več ko dva meseca plačal stanarine, je dobil poziv, naj se izseli. Predno se je to zgodilo, je vzel še od svojih štirih otrok prisrčno slovo in — odšel najbrže v smrt. Do sedaj ga še niso našli. Bolno ženo so dali v bolnišnico, zapuščene otročice je policija preskrbela. Tudi „žrtev razmer“.

Velika nesreča na železnici — 82 mrtvih. Dne 10. t. m. ob 9 uri zvečer je v enem praznih vagonov Ligue Metropolitaine v quartier Minil-mantant navstal nenadoma ogenj. Neki natlačeni vlak, dospevši v istem hipu se je moral ustaviti radi plamena in dima. Da-si so potniki naglo zapuščali vlak, vendar je hotel dim udušiti mnoge. Velika množica ljudstva je v strahu obkoljela kolodvorsko poslopje. Ob 3. uri zjutraj so bili konstatirani trije slučajni smrti vsled zadušenja. Poizvedovanje se nadaljuje. Policijski prefekt je izjavil, da znaša število na tem požaru ponesrečenih 90. Pozneja poizvedovanja so pokazala, da je 82 oseb prišlo ob življenje in sicer 61 moških 17 ženskih in 4 otroci.

Potres. Kakor poroča „Tribuna“, je bil pred nekaj dnevi potres v Filattieri in v Mulazzo, kjer se je podrlo več hiš in cerkva. Tudi nekaj ljudi se je baje ponesrečilo.

Nov pomoček proti podganam. Angleški listi poročajo o nekem pripomočku, ki prežene podgane. Napravljajo se iz petroleja in neke smolnate tvarine, ki jako zoprno diši. Vlije se v luknje ali pa se polije živa podgana in izpusti. Smrad prežene podgane iz skrivališč.

Zbessnelli petelin. V Markneukirchen-u je vkavsnil petelin nekega prebivavca v roko, ki mu je nato zelo otekla, ker je nastopilo krvno zastrupljenje. Morali so mu jo operirati.

Kitajski igralci v Evropi. Lavorike japonske popotne družbe iz Sada Jacco v Evropi so napotile tudi Kitajce, da ondi pokažejo Evropi svoj gledališni talent. V Petrogradu je prišla družba kitajskih umetnikov in umetnic, obstoječa iz 45 članov. Od tu se podajo na Dunaj, Berlin in v Pariz.

Zrakoplov hoče zastaviti. Pred nekaj dnevi je prišel v veliko zastavnicu, katero Parižani imenujejo „teto“, elegantno oblečen gospod, ki je rekel uradniku, ker ga je izpraševal, da se hipno nahaja v denarnih zadregah in zato ponuja svoj zrakoplov v zastavo. Uradnik se je seveda začudil. Zrakoplov v zastavnici! Po ni karsibodi. Nato pove gospod, da je znani Santos-Dumont in da hoče svoj zrakoplov „štev. 9“, ki je že zunaj, zastaviti. Prišedšemu slugi pa zašepeče na uho, da se v zrakoplovu nahaja angleški kralj, ki pa hoče biti „incognito“. Po tem je uradnik spoznal, da ima pred seboj — umobolnega.

GLASNIK.

Delavske drobtine.

Bratovske skladnice. Leta 1902 bilo je 488 posestnikov rudnikov, ki so po rudarski postavi dolžni za svoje uslužbenice imeti bratovske skladnice. Vsi rudarski delavci v Avstriji so dobili plače 139.409.201 K 87 h; k osrednji pričuvni zalogi bratovskih skladnic plačale so posamezne bratovske skladnice (Bruderladen) 139.409.25 kron, ali 1 % vse izplačane plače. Osrednja pričuvna zaloge bratovskih skladnic ima pred vsem namen, pri velikih nesrečah skrbeti za ponesrečene, oziroma njihove svojce.

Premoženje osrednje zaloge bratovskih skladnic znašalo je 1. januarja t. l. 1.138.653.33 kron in se je napram 1901 zvišalo za 221.576.04 kron. V preteklem letu zgodile so se 4 velike nesreče, katere so bile vodstvu osrednje zaloge bratovskih skladnic naznanjene in sicer se je v Mostu na Češkem 14. januarja 1903 v Jupiterjevem rovu 42 paznikov in rudarjev smrtno poškodovalo, ker je v rov pridrla voda. Ponesrečenci zapustili so 29 vdov in 95 sirot. Dne 30. aprila 1902 se je zopet v Mostu v Doblhof III. rovu vnel plin in sta postala vsled te nesreče 2 člana invalidna, 13 članov je pa vsled zadobljenih ran umrlo, ki so zapustili 10 vdov in 11 sirot. Osrednji bratovski skladnici za severno Češko je bilo dovoljeno 50.000 kron, ker je ta morala v svrhu pokritja rent za ponesrečene in njih svojce mogla založiti 61.590 kron. Tretja velika nesreča zgodila se je v Bratislavi, vnel se je plin in je bilo 18 članov bratovske skladnice ubitih, zapustili so 14 vdov in 24 sirot. Bratovski skladnici ponesrečenec te osrednja pričuvna zaloge priznala k pokritju stroškov v višini 26.309 bila proračunjena, podelila 21.000 kron podpore. 5. avgusta 1902 je počil kotel v rudniku Javorzno in so po nesreči postali 3 delavci invalidni, 5 pa je bilo ubitih, ki so zapustili 2 vdovi in 1 siroto. Javorzniški bratovski skladnici, ki je vsled te nesreče morala založiti 13.454 kron, se je dalo po osrednji pričuvni zalogi 11.000 kron. Dne 16. aprila je bilo vsled eksplozije dinamita v Cavcu pri Mostu 5 delavcev težko in 3 delavci so bili smrtno ranjeni. O podpori vsled te nesreče se pa še ni končno rešilo. V področji gozdnega glavarstva na Dunaju se je v preteklem letu 869 rudarjem 791.747.74 kron, v Welsu se je 2344 rudarjem izplačalo 1.843.790.64 kron, v bruškem glavarstvu je dobilo 5247 rudarjev 3.365.698.79 kron, v moravski Ostravi je 46.618 delavcev dobilo 31.305.668.02 kron, v praškem revieru je 14.599 rudarjev dobilo 11.394.561.96 kron, v revierju Šlav je 7769 rudarjev dobilo 5.764.455.79 kron, v Plznu je 2692 rudarjev dobilo 1.945.356.54 kron, v Wiesu je 7007 rudarjev dobilo 5.343.724.4 kron, v Faldenu je 5940 rudarjev dobilo 5.117.507.56 kron, v Elbognu je 2611 rudarjev dobilo 2.208.676.61 kron, v Komotavi 2025 rudarjev 2.203.201.85 kron, v Mostu 22.992 rudarjev 23.866.294.12 kron, v Toplicah 6.594 rudarjev 6.868.479.78 kron, v Kutni gori 3145 rudarjev 2.530.042.89 kron, v Budjevi 1047 rudarjev 712.589.99 kron plače. V krakovskem rudarskem glavarstvu v revierju Krakovem je dobilo 5233 rudarjev 2.934.422.64 kron, v revierju Gaslo 59 rudarjev 4180.63 kron, v revierju Drohobye 2183 rudarjev 1.196.394.40 kron, v Stanislaw 1002 rudarja 428.011.28 kron. Za rudnike pri nas na Slovenskem je rudarsko glavarstvo v Celovcu, revierni ali rudarski uradi so pa v Gallu, Celovcu, Ljubnu, Gradcu, Celji, Ljubljani in Zadru. V področji reviernega urada v Hallu je bilo izplačano v preteklem letu 948.425.59 kron dnine in delalo je 1154 rudarjev, v področju celovškega rudarskega urada pa je delalo 4828 rudarjev, ki so v preteklem letu dobili 3.104.846 kron plače, v področji reviernega urada v Ljubnem je delalo v preteklem letu 8911 rudarjev, ki so dobili 9.522.214.41 kron plače in v področji graškega reviernega urada je delalo v preteklem letu 3810 rudarjev, ki so dobili 2.880.528.39 kron plače. V področju rudarskega urada v Zadru na Dalmatinskem je pa preteklo leto delalo 2098 rudarjev, ki so zaslužili 1.065.345.82 kron. Nas pač pred vsem zanimajo oni rudarji, ki delajo v področju reviernih rudarskih uradov v Celju in v Ljubljani, in zato navajamo število rudarjev in lansko leto njim izplačane plače po posameznih rudnikih. V Rudniku Buchberg Danijela Lappa iz Velenj delalo je 140 rudarjev, ki so zaslužili 89.736.48 kron, v rudniku Schallthal je delalo 258 rudarjev, ki so zaslužili 183.856 kron, v Buchbergu je delalo 34 rudarjev, ki so zaslužili 24.076.05 kron, v Nemški dolini je delalo 99 rudarjev, ki so zaslužili 49.532 kron, v Bosniški dolini je delalo 81 rudarjev, ki so zaslužili 36.546.48 kron, v Trbovljah je delalo 2838 rudarjev, ki so zaslužili 1.911.131.72 kron, v Hrastniku je delalo 697 rudarjev, ki so zaslužili 425.267.55

kron, v Ojstrem 256 rudarjev ki so zaslužili 177.896.68 kron, v Laškem trgu 53 rudarjev, ki so zaslužili 64.950.51 kron, v Stranica 207 rudarjev, ki so zaslužili 96.326.72 K, v Reichenburgu je delalo 21 rudarjev, ki so zaslužili 70.772.75 K, v Starem trgu je delalo 7 rudarjev, ki so zaslužili 3949 K, v Pečovniku je 140 rudarjev zaslužilo 75.179.70 kron, v Železnem 5 rudarjev, ki so zaslužili 2509.20 K, v grafitnem rudniku na Brusnici je delal 1 rudar, ki je zaslužil 321 kron, v Mislingu je delalo 119 rudarjev, ki so zaslužili 78.541.67 kron, v Storah 317 rudarjev, ki so zaslužili 292.891.55 kron, v rudniku Stare in Nove Store je 134 rudarjev, ki so zaslužili 96.941.43 kron in v cinkovi topilnici celjski pa 229 rudarjev, ki so zaslužili 201.945.11 kron. Na Kranjskem v področju reviernega urada je v Idriji delalo 1216 rudarjev, ki so zaslužili 876.531.22 kron, pri sv. Ani so 3 rudarji, ki so zaslužili 7242.49 kron, v Litiji je 72 delavcev zaslužilo 39.957.57 kron, v kočevskem rudniku trboveljske družbe je 401 rudar, ki so zaslužili 350.328.87 kron, v Zagorju je 752 delavcev zaslužilo 660.049.06 kron, v Št. Janžu je 93 rudarjev zaslužilo 43.633.49 kron, v premogovem rudniku ljubljanskih usmiljenih sester je 10 rudarjev zaslužilo 2842.47 kron, v Motniku je 32 rudarjev zaslužilo 19.353.51 kron in kranjska jeseniška družba na Jesenicah izplačala je 1496 delavcem 1.232.353.22 kron.

„Slovenski List“ prodaja se v Ljubljani v Brus-Štefetu prodajalnici Pred škofijo. V Kranju se prodaja v prodajalnici gosp. Floriana. Posamezna številka stane 14 vinarjev.

Nobena poroka več

ne bi smela biti brez 16 10—8

sladoleda.

Razpošilja največja eksportna tvrdka za sladoled in sladčičarsko blago Emil Brandt v Kranju.

Zadružna tiskarna v Ljubljani

Stari trg štev. 19

priporoča

najnovejše vizitnice, kovert s firmo, naslovna pisma ter vsa v to stroko spadajoča dela.

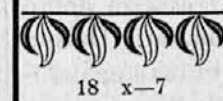
Pristno čebelno-voščene sveče

4 47—28

prodaja

Janko Šink, svečar v Kranju

kg po 5 K, poštne prosto.

18 x-7

Anton Belec

v Št. Vidu nad Ljubljano

izdeluje in priporoča

cerkvene svetilnice ali stalnice iz kositarja, ali medenine in iz tompaka

obhajilne svetilnice

pušice z zvončki

štedilna in železna ognjišča.

Prevzema

kritje streh

in zvonikov.

Ilustrovani ceniki na razpolago.

**Spominjajte se
ljudskega sklada!**